

Riikka Huovinen

Rintasyöpä

Keskeistä

- Rintasyöpä on Suomessa naisten yleisin syöpä.
- Palpoiden tai kuvantamistutkimuksessa todetun rintarauhasen löydöksen luonne varmistetaan paksuneulanäytteellä.
- Rintasyöpäleikkauksessa pyritään tekemään rintaa säästävää leikkausta ja kainaloon vartijaimusolmukebiopsia.
- Rinnan säästävään leikkaukseen liitetään postoperatiivinen sädehoito.
- Liitännäislääkehoitona voidaan antaa joko solunsalpaaja- tai hormonaalista hoitoa tai molempia.
- Hoidetun potilaan seurannassa tärkeintä on kliininen status ja mammografia 1–2 v:n välein ^A.

Epidemiologia

- Rintasyöpä on Suomessa naisten yleisin syöpä, johon sairastuu n. joka yhdeksäs nainen.
- Vuonna 2014 Suomessa todettiin n. 5 000 uutta rintasyöpätapausta. In situ -karsinomia ilman invasiivista kasvua todettiin tämän lisäksi n. 400 tapausta.
- Rintasyövän ilmaantuvuuden lisääntyminen johtuu pääasiassa naisten eliniän kohoamisesta.
- Alle 30-vuotiailla rintasyöpä on hyvin harvinaisen (0.3 % kaikista). Se yleisty 45. ikävuoden jälkeen.
- Myös miehillä voi olla rintasyöpää (20–30 tapausta vuosittain).

Etiologia ja vaaratekijät

- Varmaa syytä rintasyöpään sairastumiseen ei tiedetä. Useita rintasyövän riskitekijöitä kuitenkin tunnetaan. Näitä ovat mm.
  - varhainen kuukautisten alkamisikä

- myöhään alkaneet vaihdevuodet
- lapsettomuus tai ensimmäinen synnytys yli 30-vuotiaana
- pitkäaikainen hormonikorvaushoito estrogeeni-progestiiniyhdistelmällä
- ylipaino
- ionisoiva säteily ja
- runsas alkoholin käyttö.
- N. 5–10 % kaikista rintasyövistä liittyy perinnölliseen rintasyöpä-alttiuteen (erityisesti BRCA1- tai BRCA2-geenimutaatio).
- Rintasyövän vaaraa pienentävät
  - säännöllinen kuntoliikunta ^B
  - ensisynnytys nuorella iällä
  - useat täysiaikaiset raskaudet
  - munasarjojen hormonituotannon lopettaminen premenopausaalisesti (munasarjojen poistoleikkaus, LHRH-analogihoito)
  - rintojen poisto ^C (mm. BRCA1- tai BRCA2-geenimutaation kantajilla).

Oireet

- Rinnassa tuntuva yleensä kivuton kyhmy (n. 80 %:lla potilaista)
- Ihon tai nännin sisäänvetäytyminen
- Ihottuman tapainen muutos nännin seudussa (Pagetin tauti)
- Kipu, pistely tai painon tunne rinnassa
- Kyhmy kainalossa
- Etäpesäkkeiden aiheuttamat oireet
- Harvoin erite nännistä
- Seulontamammografiassa todettu rintasyöpä voi olla oireeton eikä tunnu palpoiden.

Diagnostiikka

- Rintamuutoksen diagnostiikassa (joko palpoitava muutos tai kuvantamislöydös) käytetään nk.

vantamislöydös) käytetään nk. kolmoisdiagnostiikkaa:

- rinnan inspektio ja palpaatio
- kuvantamistutkimukset (mammografia ja sitä täydentävät menetelmät)
- paksuneulanäytteen histologinen tutkimus.
- Muutosta voidaan seurata, jos kaikki em. tutkimusmenetelmät viittaavat hyvänlaatuiseseen muutokseen. Epävarmaksi jäänyt muutos poistetaan resektiolla.
- Mammografia on rintojen peruskuvantamistutkimus.
- Kotikunnan järjestämään maksuttomaan seulontamammografiaan kutsutaan 50–69-vuotiaat naiset 2 v:n välein.
- Mammografiaa täydentävät rintojen kaikututkimus, suurennusmammografia ja erityistilanteissa galaktografia (nännieritteen tutkiminen) ja rintojen magneettikuvaus.
- Mammografian herkkyys on parempi vanhemmissa ikäluokissa kuin nuoremmilla naisilla, joilla rintarauhaskudos on tiiviimpi.

- Kaikututkimuksella on usein mahdollista erottaa kystat mammografiassa näkyvistä kiinteistä kasvaimista.
- Muutoksesta otetaan paksuneula-biopsia joko mammografian (stereotaksia) tai kaikututkimuksen avulla. Neulanäyte otetaan myös epäilyttävistä kinalon imusolmukkeista ^D.
- Erotusdiagnoosissa tulevat kysymykseen hyvänlaatuiset fibrokystiset muutokset.
- Primaari diagnostiikassa ei laboratoriotutkimuksista tai muista kuvantamistutkimuksista ole hyötyä, ellei epäillä etäpesäkkeitä rintasyövän kinaloimusolmukkeen neisyyden tai oireiden perusteella.
- Syöpädiagnoosi varmistetaan avohoidossa ennen erikoissairaanhoidon lähettämistä.

Histologia

- Rintasyövän päätyypit ovat **duktaalinen** ja **lobulaarinen** karsinooma. Inflammatorinen karsinooma on kliininen diagnoosi eikä erillinen histologinen tyyppi.
  - Duktaalisia on 75–80 % ja lobulaarisia 10–15 % kaikista invasiivisista karsinoomista. Molemmista on myös in situ -muoto. Duktaalinen in situ (DCIS) on invasiivisen syövän esiaste, kun taas lobulaarinen in situ (LCIS) ei ole varsinainen syövän esiaste, vaan viittaa suurentuneeseen invasiivisen syövän riskiin.
- Harvinaisempia histologisia alatyyppisiä ovat tubulaarinen, medullaarinen ja musinoottinen karsinooma ja nännissä esiintyvä Pagetin tauti.

Leikkaushoito

- Kasvaimen poisto tehdään rintaa säästävästi aina, kun se onnistuu tervekudsmarginaalilla ^A.
- Kinalon imusolmukkeiden tila pyritään selvittämään vartijaimusolmukeleikkauksella. Kinalon tyhjennysleikkaus tehdään, jos vartijaimusolmukkeessa todetaan syöpää. Jos pahanlaatuinen löy-

dös kinalon imusolmukkeessa on vähäinen, ns. mikrometastaasi tai yksittäisiä kasvainsoluja, ei kinaloa pääsääntöisesti tyhjennetä.

- Rinta voidaan rekonstruoida joko samassa leikkauksessa tai myöhemmin, ks. alla.
- Lääkehoitoa voidaan antaa ennen leikkausta (neoadjuvanttihoito) tavoitteena pienentää kasvainta ja siten päästä leikkaukseen suurissakin kasvaimissa.

Leikkauksen jälkeiset välittömät ongelmat

- Leikkausalueella on usein haavaturvotusta ja haavaonteloon kertynyttä kudosnestettä. Turvotus ja punoitus eivät aina merkitse infektiota.
- Kudosnestekertymä (serooma) leikkausalueella voidaan imeä tyhjäksi terveyskeskuksessa punktoimalla se steriilisti neulalla.
- Hematooma voi olla syytä punktoida tai dreneerata, tai hematooman tyyppistä riippuen se voidaan jättää resorboitumaan.
- Flebiitit kinaloalueen pinnallisissa laskimoissa ja imuteissä aiheuttavat kiristystä olkavartta kohotettaessa ja näkyvät juosteina ihon alla. Tila korjautuu venyttelyllä.
- Kinalo-olkavarsialueen kiputila, pistely ja puutumisen johtuu interkostobrakiaalihieron katkaisemisesta tai venyttymisestä leik-

kauksessa. Jos vaiva ei korjaannu omatoimisella liikeharjoittelulla, lähetetään potilas fysioterapeutille.

Leikkauksen jälkeinen liitännäishoito

- Postoperatiivinen sädehoito ^A annetaan yleensä aina, jos on tehty rintaa säästävä leikkaus. Rinnan poistoleikkauksen jälkeen sädehoidon tarpeen määrittelevät rintasyöpäkasvaimen koko, kinalon mahdolliset imusolmukketäpesäkkeet ja kasvaimen biologinen alatyppi.
- Liitännäislääkehoitona voidaan antaa joko solunsalpaaja-^A tai hormonaalista hoitoa tai molemmat ^C. Ratkaisuun vaikuttavat syövän uusiutumavaara (yli 10 % uusiutumavaara 10 v:n seurannassa), potilaan ikä ja rintasyövän biologinen alaryhmä, jota kuvaavat esim. estrogeeni- ja progesteronireseptoripitoisuus ja HER2-geeniekspressio.
- Merkittävää uusiutumavaaraa ja mikroskooppisten etäpesäkkeiden olemassaoloa ennustavat yli 2 cm:n kokoinen kasvain, kinalon imusolmuke-etäpesäkkeet, huono erilaistumisaste (gradus), estrogeeni- ja progesteronireseptorinegatiivisuus ja HER2-positiivisuus.
- Keskikorkean tai korkean uusiutumiskorkean hormonireseptoripositiivisen rintasyövän liitännäislääkehoitoon kuuluu antrasykliiniä ja taksaania sisältävä solunsalpaajayhdistelmä ja hormonaalinen hoito.
- Solunsalpaajakuureja annetaan 6 kertaa n. 3 viikon välein (4–5 kk:n ajan ^A).
- HER2-positiivisen rintasyövän liitännäissolunsalpaajahoidon liitetään trastuzumabi-vasta-ainehoito ^A.
- Hormonaalisen hoidon pituus on 5–10 v. Hormonaalisena hoitona käytetään premenopausaalisilla potilailla tamoksifeenia ^A ja postmenopausaalisilla potilailla joko aromataasainestäjää ^A (letrotsofia, anastrotsolia tai eksemestaa-

NÄYTÖN ASTEEN LUOKITUS:

- A** = VAHVA TUTKIMUSNÄYTTÖ
- B** = KOHTALAINEN TUTKIMUSNÄYTTÖ
- C** = NIUKKA TUTKIMUSNÄYTTÖ
- D** = EI TUTKIMUSNÄYTTÖÄ

Artikkelin täydellinen versio on luettavissa Lääkärin tietokannosta
Terveysportista

www.terveysportti.fi

Riikka Huovinen

© 2016 Kustannus Oy Duodecim

nia) tai tamoksifeenia. Tamoksifeeni voidaan postmenopausaalisilla potilailla vaihtaa 2–3 hoitovuoden jälkeen aromataasinestäjään (vaihtovuoroinen liitännäishoito). Premenopausaalisille naisille voidaan käyttää LHRH-analogihoitoa yhdistettynä aromataasinestäjään tai tamoksifeeniin, jos uusiutumiseriski on korkea. 10 v:n pituista hoitoa käytetään korkean uusiutumiseriskin tapauksissa, esim. jos kainalon imusolmukkeissa on ollut syöpää.

- Jos potilas tarvitsee kaikki liitännäishoidot, aloitetaan solunsalpaajahoidolla, jonka jälkeen annetaan sädehoito. Hormonaalinen hoito aloitetaan sädehoidon yhteydessä.

Rintarekonstruktio

- Rinnan poiston yhteydessä keskustellaan potilaan kanssa mahdollisuudesta rinnan korjaukseen.
- Rintarekonstruktio voidaan tehdä syöpäleikkauksen yhteydessä (välitön rekonstruktio), mutta yleensä se tehdään 1–2 v:n kuluttua rinnan poiston jälkeen (myöhäisrekonstruktio).
- Rinnan poiston jälkeisessä rintarekonstruktiossa käytetään yleensä joko vatsakielekettä tai selkäkielekettä.
- Jos potilaalle tehdään rintasyöpäleikkauksena rintaa säästävää leikkausta, voidaan leikattavaa rintaa muovata plastiikkakirurgisin tekniikoin ja tarvittaessa pienentää toista rintaa, jotta saavutettaisiin symmetria ja sopusuhtainen lopputulos (onkoplastinen kirurgia).

Uusiutuneen ja levinneen syövän hoito

- Rintasyöpä voi uusiutua kolmella tavalla: etäpesäkkeinä, paikallisena uusiutumana leikkausalueella tai toisen rinnan uutena syöpänä.
- Paikallinen uusiutuma tai toisen rinnan uusi syöpä voidaan parantaa leikkauksella ja uusilla liitännäishoidoilla.
- N. 80 % etäpesäkkeistä ilmenee 5 v:n kuluessa leikkauksesta. Syöpä

voi kuitenkin uusiutua hyvinkin myöhään, jopa 20 oireettoman vuoden jälkeen. Rintasyöpä kasvaa ja leviää harvoin kovin nopeasti.

- Levinnyttä syöpää ei voida parantaa, mutta läikehoidot lievittävät etäpesäkkeiden aiheuttamia oireita ja hidastavat syövän etenemistä, ja potilas voi elää useita vuosia.
- Rintasyöville tyypillisiä etäpesäkekohteita ovat luusto, keuhkot, maksa, ylävartalon iho ja imusolmukkeet, vatsaontelon kalvopinna ja imusolmukkeet sekä aivot.
- Sädehoitoa voidaan käyttää luusto- ja aivoetäpesäkkeiden hoitoon.
- Etäpesäkkeiden hoidossa käytetään solunsalpaajia ja hormoni-reseptoriposiitiivisen rintasyövän hoidossa myös hormonaalisia hoitoja^B. Jos potilas on saanut hyötyä ensi linjan läikehoidosta, voidaan syövän edetessä siirtyä toisen linjan läikehoitoon.
- Taksaanit^B ja antrasykliinit^B ovat tehokkaimpia solunsalpaajia.
- Hormonaalisia hoitoja ovat aromataasin estäjät^A (anastrotsoli, letrotsoli, eksemestaani), tamoksifeeni^A, fulvestrantti ja medroksiprogesteroniasetaatti^B. Premenopausaalisella potilaalla munasarjasuppressio on yleensä aiheellinen, koska ainoastaan tamoksifeenia voidaan käyttää ilman munasarja-suppressiota.
- Bisfosfonaatit ja denosumabi vähentävät luustokipuja, patologisia murtumia ja palliatiivisen sädehoidon tarvetta potilailla, joilla on kliinisesti todettuja luustometastaaseja^A. Ne myös ehkäisevät luustoetäpesäkkeisiin liittyvää hyperkalsemiaa.
- Oireiden lievittäminen kipulääkeiden ja tukihoidoin kuuluu kokonaisvaltaiseen potilaan hoitoon.

Kuntoutus

- Rintasyöpäleikkauksen jälkeen fysioterapeutti neuvoo potilaalle yläraajan ja olkanivelen venyttelyn ja voimistelun^B, jota potilas jatkaa omatoimisesti päivittäin. Näin vähennetään riskiä yläraa-

jan turvotukseen ja arpialueiden kiristykseen varsinkin, jos on tehty kainalon tyhjennys.

- Pitkäaikaista leikatun puolen yläraajan turvotusta lievittävät • päivittäiset liikeharjoitukset • lymfahieronta • tukihaha^D.
- Rinnan poistoleikkauksen jälkeen on syytä käyttää rintaproteesia myös kotona ollessa, jotta olkapäiden kuormitus olisi symmetrinen.
- Maksusitoumuksen rintaproteesia varten potilas saa aluksi sairaalasta ja jatkossa terveyskeskuksesta.
- Jos hiukset lähtevät leikkauksen jälkeisen solunsalpaajahoidon tai etäpesäkkeiden solunsalpaajahoidon vuoksi, potilas saa maksusitoumuksen peruuttia varten sairaalasta.
- Kela ja alueelliset syöpäyhdistykset järjestävät sopeutumisalvemenuskursseja^C.
- Jos potilas tarvitsee rintasyöpäleikkauksen jälkeen liitännäishoitoa solunsalpaajahoidon ja sädehoidon, voi sairausloma olla yhteensä vuoden pituinen. Rintasyöpäleikkauksen ja liitännäishoidot eivät yleensä aiheuta pysyvää työkyvyttömyyttä.

Seuranta

- Rintasyövän ennuste on yleensä hyvä. 10 v:n kuluttua diagnoosista on elossa 85 % potilaista. Toisaalta myöhäis uusiutumisia todetaan.
- Seurannan tavoitteena on havaita ja hoitaa primaarihoidon mahdollisesti aiheuttamat haitat, todeta mahdollinen toisen rinnan syöpä tai hoidetun rintasyövän paikallisuusiutuma sekä huolehtia potilaan selviytymisestä järjestämällä tarvittaessa kuntoutusta ja psykososiaalista tukea.
- Liitännäishoitojen antaminen yhä matalamman uusimiseriskin potilaille ja toisaalta uusien läikehoitojen käyttöönotto tekevät entistä tärkeämmäksi sen, että hoitojen pitkäaikaishaittoihin kiinnitetään huomiota seurannassa.
- Rintasyöpäpotilailla saattaa olla

suurentunut riski muihin syöpiin, esim. kohtusyöpään.

- Hoidettu potilas voi käydä seurannassa perusterveydenhuollossa erikoissairaanhoidosta annettujen seuranta-ohjeiden mukaan.
  - Seurantakäynnillä kiinnitetään huomiota potilaan mahdollisiin oireisiin.
  - Oireettomalle potilaalle ei ole syytä tehdä laajoja kuvauksia etäpesäkkeiden löytämiseksi ^A. Kivut ja yleiskunnon huononeminen saattavat olla merkinä etäpesäkkeistä.
  - Kliinistä statusta tehdessä palpoidaan rinnat, leikkausalue ja ylävartalon imusolmukealueet ja tarkistetaan leikatun puolen olkanivelen liikelajauudet.
  - Mammografia tehdään 1–2 v:n välein, tarvittaessa rintojen ja leikkausalueen kaikututkimuksella täydennettynä. Seulontamammografiaan kutsutaan 50–69-vuotiaat naiset 2 v:n välein.
  - Hyvin iäkkäillä potilailla riittää seurantatutkimuksena palpautio.
  - Jos epäillään rintasyövän etäpesäkkeitä tai etäpesäkkeitä on todettu, tehdään lähete erikoissairaanhoidon syöpätautien hoitoyksikköön.

Rintasyöpäpotilaan raskaus

- Rintasyöpäleikkaus voidaan tehdä missä tahansa raskauden vaiheessa.
- Sädehoito on kontraindisoitu koko raskauden ajan. Solunsalpaajia ei myöskään suositella ensimmäisen raskauskolmanneksen aikana, ja myöhemminkin osa solunsalpaajista voi haitata sikiön kehitystä ⁷.
- Hormonaalisia hoitoja ei voi käyttää raskauden aikana.
- Raskauden yritystä suositellaan vasta n. 2 v:n kuluttua hoidon päättymisestä. Hoitojen jälkeisten raskauksien ei ole todettu lisäävän taudin uusiutumiseriskää. Rintasyövän säde- ja solunsalpaajahoidon

ei ole todettu aiheuttavan lisääntynyttä epämuodostumariskiä, jos raskaus on alkanut hoitojen päätyttyä.

- Säätävään leikkaukseen liittyvän sädehoidon jälkeen potilas ei yleensä pysty imettämään hoidetusta rinnasta. Hoito ei vaikuta toisen rinnan maidoneritykseen.

Hormonikorvaushoito

- Rintasyövän sairastaneiden potilaiden vaihdevuosioreiden hormonikorvaushoidon aloittamisessa on syytä olla kriittinen, koska estrogeenin tiedetään olevan rintasyövän tärkein kasvutekijä ^C.
  - Jos potilaalle päädytään hankalien oireiden vuoksi aloittamaan systeeminen hormonikorvaushoito, tulee potilasta informoida huolellisesti hyödyistä ja haitoista ja seurata rintoja mammografialla vuosittain. Hoito toteutetaan pienimmällä mahdollisella annoksella, jolla oireet pysyvät kurissa.
  - Rintasyöpäpotilailla kannattaa ensisijaisesti käyttää ei-hormonaalisia vaihtoehtoja ^B.
  - Limakalvojen kuivuudesta johtuvia urogenitaalioireita voi lievittää paikallisilla miedoilla estrogeenivalmisteilla ^A. Paikallishoitoa estrogeenilla ei suositella aromataasin estäjä -hoidon (anastrotsolin, letrotsolin, eksemestaenin) aikana.

Kirjallisuutta

1. Suomen syöpärekisteri.
2. Early Breast Cancer Trialists' Collaborative Group (EBCTCG), Darby S, McGale P ym. Effect of radiotherapy after breast-conserving surgery on 10-year recurrence and 15-year breast cancer death: meta-analysis of individual patient data for 10,801 women in 17 randomised trials. *Lancet* 2011;378(9804):1707-16.
3. Coates AS, Winer EP, Goldhirsch ym. Tailoring therapies - improving the management of early

breast cancer: St Gallen International Expert Consensus on the Primary Therapy of Early Breast Cancer. *Ann Oncol* 2015;26:1533-1546.

4. Cuzick J, Dowsett M, Pinedo S ym. Prognostic value of a combined estrogen receptor, progesterone receptor, Ki-67, and human epidermal growth factor receptor 2 immunohistochemical score and comparison with the genomic health recurrence score in early breast cancer. *J Clin Oncol* 2011;29:4273-81.
5. Cardoso F, Costa A, Senkus E ym. 3rd ESO-ESMO International Consensus Guidelines for Advanced Breast Cancer (ABC 3). *Ann Oncol* 2017;28:16-33.
6. Oostendorp LJ, Stalmeier PF, Donders AR ym. Efficacy and safety of palliative chemotherapy for patients with advanced breast cancer pretreated with anthracyclines and taxanes: a systematic review. *Lancet Oncol* 2011;12(11):1053-61.
7. Loibl S, von Minckwitz G, Gwyn K ym. Breast carcinoma during pregnancy. International recommendations from an expert meeting. *Cancer* 2006;106(2):237-46.
8. TNM Classification of malignant tumours, seventh edition. Wiley Blackwell, Oxford UK 2009.
9. Lovrics P, Hodgson N, O'Brien MA ym. The implementation of a surgeon-directed quality improvement strategy in breast cancer surgery. *Am J Surg* 2014;208(1):50-7.
10. Rintasyövän valtakunnallinen diagnostiikka- ja hoitosuositus. Suomen Rintasyöpäryhmä ry 2015.
11. Barrios C, Forbes JF, Jonat W ym. The sequential use of endocrine treatment for advanced breast cancer: where are we? *Ann Oncol* 2012;23(6):1378-86.